

**MEDIJSKI PLURALIZAM I DODELA DRŽAVNE POMOĆI MEDIJIMA
U KRAGUJEVCU U PERIODU 2015. - 2019.**

Izveštaj o istraživanju

UDRUŽENJE GRAĐANA

ŠUMADIJSKI CENTAR ZA GRAĐANSKI AKTIVIZAM

RES PUBLIKA

Kragujevac

Autorke:

Marija Milošević

Bojana Vlajović Savić

novembar 2019. - avgust 2020.

Ovaj izveštaj je pripremljen uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ovog izveštaja isključivo je odgovorno udruženje Res Publika i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije.

Ovaj izveštaj je pripremljen u okviru projekta „Fer igra: Konkurencijom do kvalitetnije medijske ponude“. Projekat je deo programa „Pripremi se za učešće“, koji implementiraju Centar za evropske politike – CEP, Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj – NALED i Centar savremene politike kroz nezavisni medijski portal – European Western Balkans.

1. Uvod

Sloboda medija i izražavanja prožima veliki broj poglavlja u pregovaračkom procesu sa EU, pa tako i Poglavlje 8, koje se odnosi na politiku konkurencije. Kako su favorizovanje medija, poreske olakšice, subvencije i drugi vidovi davanja u Srbiji često nedovoljno transparentni i bez kriterijuma jednakih za sve, za Res Publiku zaštita konkurencije i kontrola dodele državne pomoći medijima predstavlja izuzetno važnu oblast kojoj se mora posvetiti više pažnje. To podrazumeva i ulaganje napora da se akteri u lokalnim zajednicama informišu i edukuju o važnosti ove teme, kako bi se aktivno uključili u praćenje i nadzor nad dodelom državne pomoći i tako uticali na podizanje odgovornosti donosilaca odluka i veću transparentnost pri raspodeli javnog novca namenjenog finansiranju medija.

Da je upravo “nedostatak transparentnosti u vlasničkim strukturama i finansiranju iz državnih sredstava, posebno na lokalnom nivou, i dalje karakteristika medijskog okruženja od kada su državni mediji privatizovani”, konstatuje se i u Izveštaju¹ Evropske komisije o napretku Srbije za 2019. godinu. Uz ocenu da u oblasti slobode izražavanja napredak nije ostvaren i da je to razlog za ozbiljnu zabrinutost, u Izveštaju EK se pored ostalog, preporučuje da “sufinansiranje medijskih sadržaja koji služe javnom interesu treba uskladiti sa postojećim zakonodavstvom i kriterijima i sprovoditi na pravičan i transparentan način koji nije štetan za tržišnu ravnopravnost, naročito na lokalnom nivou”. Istovremeno u odeljku o Poglavlju 8, navodi se da u Srbiji nije ostvaren nikakav napredak u pogledu usklađenosti zakonodavstva i primene pravila o državnoj pomoći i da se “naročito očekuje da u narednoj godini Srbija ukine izuzeće preduzeća u postupku privatizacije od kontrole državne pomoći, u skladu sa svojim obavezama SSP-a²”.

Imajući u vidu da je lokalna samouprava u Kragujevcu 2017. godine, nakon poništene privatizacije, ponovo preuzela finansiranje Radio televizije Kragujevac, te da pripreme za novu privatizaciju traju već tri godine, dok se na drugoj strani veliki broj gradskih medija gasi i/ili bori za postanak, a konkurs za sufinansiranje medijskih sadržaja nikada nije raspisan, smatramo da situacija u Kragujevcu predstavlja najbolji primer na kome se može pokazati značaj i povezanost principa zaštite konkurencije i javnog interesa u informisanju.

Potpuno i sveobuhvatno istraživanje o iznosu novca koji je prema Zakonu o javnom informisanju i medijima lokalna samouprava bila dužna da dodeli kao de minimis državnu pomoć medijima ne postoji, kao ni o tome kolika su izdvajanja za medije po bilo kom osnovu iz gradskog budžeta u periodu od početka primene Zakona.

---

¹ https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/20190529-serbia-report_SR_-_REVIDIRANO.pdf

² Isto

Takođe, u prethodnom periodu nije urađena ni analiza da li je i na koji način (ne)poštovanje pravila o transparentnoj dodeli državne pomoći uticalo na medijski pluralizam i konkurentnost na lokalnoj medijskoj sceni. Najvažniji akteri - lokalni mediji i OCD - u prethodnom periodu nisu imali priliku da učestvuju u istraživanjima, niti su bili ciljano informisani ili konsultovani po ovom pitanju.

Zbog toga udruženje Res Publika smatra da je neophodno lokalne medije, koji su direktno pogođeni ovakvim stanjem, i civilni sektor, kao zaštitnika javnog interesa i demokratskih principa, potpunije informisati i edukovati o ovoj temi i motivisati da svojim aktivnostima u narednom periodu utiču da se javni novac koristi za ostvarivanje javnog interesa u informisanju i razvoj medijskog pluralizma, u cilju unapređenja postojećeg stanja i otklanjanja smetnji za napredak Srbije u procesu evropskih integracija.

Istraživanje čiji rezultati su predstavljeni u ovom izveštaju deo je projekta *“Fer igra: konkurencijom do kvalitetnije medijske ponude”*. Za njegovo sprovođenje udruženje Res Publika je dobilo podršku kao deo šeme dodeljivanja finansijskih sredstava u okviru projekta *“Pripremi se za učešće - Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za aktivno učešće u pregovorima o pristupanju EU kroz odabrane radne grupe Nacionalnog konventa o EU”* (Pripremi se za učešće), koji finansira Delegacija Evropske unije u Srbiji. Projekat Pripremi se za učešće implementira Centar za evropske politike – CEP, u svojstvu vodećeg partnera na projektu, sa partnerskim organizacijama: Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj (NALED) i Centar savremene politike (CSP).

Autorke izveštaja:

Marija Milošević, koordinator projekta i istraživač

Bojana Vlajović Savić, istraživač

2. Rezime

Pad medijskih sloboda i kvaliteta javnog informisanja naročito je primetan u Kragujevcu. Iako su baš tu osnovane prve novine u Srbiji, a tokom devedesetih godina 20. veka program emitovale čak 4 televizije i štampan lokalni nedeljnik sa nacionalnim ugledom, u Kragujevcu danas radi jedna televizijska stanica sa monopolom na sredstva iz gradskog budžeta, nekoliko radio stanica, kao i više internet portala.

Mada bi u skladu sa Zakonom o javnom informisanju i medijima, u cilju zaštite medijskog pluralizma trebalo da se obezbedi raznovrsnost izvora informacija i medijskih sadržaja, mediji u gradu Kragujevcu, sa izuzetkom Radio televizije Kragujevac (RTK), već pet godina za redom nisu imali priliku ni da konkurišu za javni novac. U poslednjih pet godina, izuzev RTK, iz budžeta grada Kragujevca prihodovali su uglavnom nacionalni štampani mediji po osnovu oglašavanja i promocije. U skladu sa Zakonom o javnom informisanju medijima tridesetak drugih medija, produkcija i drugih pravnih lica u medijskoj delatnosti moglo je da konkuriše jedino za državnu pomoć male vrednosti na konkursima Ministarstva kulture i informisanja.

Kragujevačkim medijima neophodna je opsežnija intervencija države, sa jasnim kriterijumima striktnim procedurama i mehanizmima kontrole. Uz fer i poznata pravila, lokalni mediji mogli bi da se posvete svojoj primarnoj misiji da objektivno i pravovremeno informišu građane o temama važnim za svakodnevni život, da ponude više istraživačkih priča i drugih kvalitetnijih medijskih sadržaja i tako obezbede pluralizam ideja i mišljenja.

U nastojanjima da unaprede situaciju u sistemu javnog informisanja u Kragujevcu akteri na lokalnoj medijskoj sceni mogu da računaju na podršku izvesnog broja organizacija civilnog društva koje prepoznaju probleme u funkcionisanju medija, ali i nedostatak transparentnosti i pravičnosti u raspodeli budžetskog novca kao zajedničke teme.

1. Pravni okvir - propisi Republike Srbije relevantni za dodelu državne pomoći medijima, zaštitu konkurencije i medijskog pluralizma

Kao propise od značaja za istraživanje prakse dodele državne pomoći i zaštite medijskog pluralizma i javnog interesa u informisanju u Kragujevcu izdvajaju se: Zakon o kontroli državne pomoći, Uredba o pravilima za dodelu državne pomoći, Uredbu o načinu i postupku prijavljivanja državne pomoći, Zakon o javnom informisanju i medijima, Zakon o javnim medijskim servisima, Pravilnik o sufinansiranju projekata od javnog interesa.

U skladu sa obavezama preuzetim zaključenjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, Srbija je usvojila **Zakon o kontroli državne pomoći**³, kao i dva podzakonska akta: **Uredbu o pravilima za dodelu državne pomoći**⁴ i **Uredbu o načinu i postupku prijavljivanja državne pomoći**⁵. Prema zakonskoj definiciji državna pomoć je svaki stvarni ili potencijalni javni rashod ili umanjeno ostvarenje javnog prihoda koju dodeljuje davalac državne pomoći u bilo kom obliku, kojom se određeni učesnik na tržištu stavlja u povoljniji položaj u odnosu na konkurente ili se daje prednost proizvodnji određene robe i/ili usluga, kojom se narušava ili postoji opasnost od narušavanja konkurencije na tržištu i utiče na trgovinu između Republike Srbije i zemalja članica Evropske unije. Instrumenti za dodelu državne pomoći mogu biti: subvencija (bespovratna sredstva) ili subvencionisana kamatna stopa na kredite; fiskalne olakšice (umanjenje ili oslobođenje od plaćanja poreza, doprinosa, carina i drugih fiskalnih dažbina); garancije države, svakog pravnog lica koje raspolaže i/ili upravlja javnim sredstvima ili drugog davaoca državne pomoći, data po uslovima povoljnijim od tržišnih; odricanje od dobiti i/ili dividende države, lokalne samouprave ili pravnog lica koje upravlja ili raspolaže javnim sredstvima; otpis duga prema državi, lokalnoj samoupravi ili pravnom licu koje upravlja ili raspolaže javnim sredstvima; prodaja ili korišćenje imovine u javnoj svojini po ceni nižoj od tržišne; kao i kupovina ili korišćenje imovine po ceni višoj od tržišne od strane države, lokalne samouprave ili pravnog lica koje upravlja ili raspolaže javnim sredstvima. U skladu sa preuzetim obavezama i na osnovu Zakona, kontrolu državne pomoći vrši **Komisija za kontrolu državne pomoći**⁶.

Pomoć male vrednosti ili de minimis pomoć je ono budžetsko davanje, odnosno pomoć koja nema značajan uticaj na narušavanje konkurencije na tržištu i na trgovinu između Srbije i zemalja članica Evropske unije. Ona predstavlja najzastupljeniji vid državne pomoći pošto je najčešće dodeljuju jedinice lokalne samouprave. Reč je o relativno malim iznosima koji se dodeljuju za pokriće različitih

³ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kontroli_drzavne_pomoci.html

⁴ <http://www.kkdp.gov.rs/doc/propisi/UREDBA%20drzavna%20pomoc.pdf>

⁵ <http://www.kkdp.gov.rs/doc/propisi/Uredba%20o%20nacinu%20i%20postupku%20prijavljivanja%20drzavne%20pomoci.pdf>

⁶ <http://www.kkdp.gov.rs/lat/>

troškova, među kojima je i sufinansiranje medijskih projekata, odnosno proizvodnja informativnih sadržaja od javnog interesa. Pravila po kojima se dodeljuje de minimis državna pomoć propisana su Uredbom o pravilima za dodelu državne pomoći. Putem ove vrste državne pomoći mogu se sufinansirati različite aktivnosti korisnika pri čemu se mora voditi računa o poštovanju iznosa od 23.000.000,00 dinara. Aktivnosti koje se mogu sufinansirati kroz dodelu de minimis državne pomoći osim javnog informisanja su i: različite manifestacije iz oblasti kulture ili kulturne aktivnosti uopšte; samozapošljavanje, zapošljavanje i otvaranje novih radnih mesta u saradnji sa nacionalnom službom za zapošljavanje; različiti troškovi koji su vezani za privredu kao što su brendiranje, sertifikovanje ili pokrivanje nekih drugih troškova kao što je pokrivanje kamata kredita koji su uzeti radi nabavljanja opreme i mašina; i usluge od opšteg ekonomskog interesa.

Uredbom o pravilima za dodelu državne pomoći propisano je i da se privrednim subjektima u teškoćama može dodeliti tzv. horizontalna državna pomoć za sanaciju i za restrukturisanje, i to ako je: jednokratna; opravdana ozbiljnim socijalnim i ekonomskim teškoćama; ograničena na iznos koji je potreban da bi privredni subjekat nastavio delatnost u periodu za koji mu je pomoć dodeljena (pokrivajući troškove zarada, uobičajenih nabavki, sprovođenja organizacionih promena, brzog odustajanja od delatnosti koje stvaraju gubitke itd.); odobrava se samo za period neophodan za izradu plana restrukturisanja, koji ne može biti duži od šest meseci; može da se dodeli samo jedanput, a izuzetno ponovo po isteku 10 godina.

Zakon o javnom informisanju i medijima⁷ predstavlja važan deo seta medijskih propisa kojima je država želela da reformiše medijski sektor. Ovim Zakonom uređeni su način ostvarivanja slobode javnog informisanja koja posebno obuhvata slobodu prikupljanja, objavljivanja i primanja informacija, slobodu formiranja i izražavanja ideja i mišljenja, slobodu štampanja i distribucije novina i slobodu proizvodnje, pružanja i objavljivanja audio i audio-vizuelnih medijskih usluga, slobodu širenja informacija i ideja preko interneta i drugih platformi, kao i slobodu izdavanja medija i obavljanja delatnosti javnog informisanja. Takođe, propisana su i načela javnog informisanja, javni interes u javnom informisanju, obezbeđivanje i raspodela sredstava za ostvarivanje javnog interesa, impresum, skraćeni impresum i identifikacija, javnost podataka o medijima i Registar, zaštita medijskog pluralizma, položaj urednika, novinara i predstavnika stranih medija, distribucija, medija, privremeno čuvanje i uvid u medijski zapis, posebna prava i obaveze u javnom informisanju, informacije o ličnosti, sredstva i postupci pravne zaštite, nadzor nad primenom zakona, kao i kaznene odredbe.

Zakonom o javnom informisanju i medijima regulisana je i zaštita medijskog pluralizma u užem smislu koji ovaj koncept vezuje za vlasničku strukturu medija. Radi sprečavanja nastanka ili jačanja pretežnog uticaja u oblasti javnog informisanja, koji značajno ograničava medijski pluralizam, Zakonom je zabranjeno objedinjavanje: osnivačkih, odnosno upravljačkih prava u dva ili više izdavača dnevnih novina koje objavljuju informacije iz svih oblasti društvenog života, čiji ukupan godišnji tiraž prelazi 50% prodatog ili na drugi način realizovanog tiraža dnevnih novina na teritoriji Republike Srbije, u kalendarskoj godini koja prethodi objedinjavanju; kao i osnivačkih odnosno upravljačkih

---

⁷ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju_i_medijima.html

prava u dva ili više izdavača koji pružaju audio, odnosno audio-vizuelne medijske usluge, čiji zbirni udeo u slušanosti, odnosno gledanosti prelazi 35% od ukupne slušanosti, odnosno gledanosti u zoni pokrivanja, u kalendarskoj godini koja prethodi objedinjavanju. Objedinjavanje osnivačkih, odnosno upravljačkih prava podrazumeva za domaće zakonodavce mogućnost odlučujućeg uticaja na vođenje poslova u dva ili više izdavača, a naročito u svojstvu kontrolnog (matičnog) društva, odnosno kontrolnog člana ili akcionara, na osnovu svojine ili drugih imovinskih prava na imovini ili delu imovine, na osnovu prava iz ugovora, sporazuma ili iz hartija od vrednosti, po osnovu potraživanja ili sredstava za obezbeđenje potraživanja ili na osnovu uslova poslovne prakse. Prema odredbama Zakona, nije dozvoljeno sticanje učešća preko 50% u osnivačkom kapitalu između izdavača dnevnih novina, koje objavljuju informacije iz svih oblasti društvenog života, s prosečnim dnevnim realizovanim tiražom većim od 50.000 primeraka godišnje, i izdavača koji pruža audio i audio-vizuelne medijske usluge. Postojanje ugrožavanja medijskog pluralizma za štampane medije utvrđuje Ministarstvo kulture i informisanja, a u slučajevima objedinjavanja ili unakrsnog sticanja učešća čiji je učesnik najmanje jedan elektronski medij, REM kao nezavisno regulatorno telo nadležno za elektronske medije.

Ovim propisom je kao javni interes u informisanju, između ostalog, definisana podrška proizvodnji medijskih sadržaja u cilju zaštite i razvoja ljudskih prava i demokratije, unapređivanja pravne i socijalne države, slobodnog razvoja ličnosti i zaštite dece i mladih, razvoja kulturnog i umetničkog stvaralaštva, razvoja obrazovanja, uključujući i medijsku pismenost kao deo obrazovnog sistema, razvoja nauke, razvoja sporta i fizičke kulture i zaštite životne sredine i zdravlja ljudi. Zakonom je izričito propisana i obaveza države, autonomne pokrajne i jedinica lokalne samouprave da se staraju o ostvarivanju javnog interesa podstičući raznovrsnost medijskih sadržaja, slobodu izražavanja ideja i mišljenja, slobodan razvoj nezavisnih i profesionalnih medija, i tako doprinose zadovoljavanju potreba građana za informacijama i sadržajima iz svih oblasti života, bez diskriminacije. Kao jedan od načina da se ostvari javni interes u informisanju predviđeno je sufinansiranje projekata u oblasti javnog informisanja.

Zakonom je propisano da se iz državnog, pokrajinskog i lokalnih budžeta obezbeđuju sredstava za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja i raspoređuju na osnovu sprovedenih javnih konkursa i pojedinačnim davanjima, na osnovu principa o dodeli državne pomoći i zaštiti konkurencije, bez diskriminacije. Konkurs se raspisuje za projekte: proizvodnje medijskih sadržaja i organizovanja i učešća na stručnim, naučnim i prigodnim skupovima kao i unapređivanja profesionalnih i etičkih standarda u oblasti javnog informisanja. Iznos sredstava namenjenih projektima proizvodnje medijskih sadržaja ne može biti manji od 90% iznosa sredstava opredeljenih za konkurs, a sufinansirani projekti mogu trajati najviše tri godine. Za pojedinačna davanja može se opredeliti najviše 5% sredstava od ukupno opredeljenih sredstava za ostvarivanje javnog interesa putem javnih konkursa. Raspisivanje poziva za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa, sprovođenje konkursa, obrazovanje komisija za ocenu predloga detaljni je su propisani **Pravilnikom o sufinansiranju projekata od javnog interesa**⁸, ali je za razumevanje konteksta istraživanja Res

⁸ <https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-sufinansiranju-projekata-oblasti-javnog-informisanja.html>

Publike važno napomenuti odredbu Zakona kojom je naznačeno da pravo učešća na konkursima, pa time i na novac iz javnih izvora nemaju mediji, odnosno izdavači koji se finansiraju iz javnih prihoda. Za razumevanje medijske situacije u Kragujevcu važno je podsetiti i na to da je istim Zakonom propisano je i da izdavači medija ne mogu biti pravna lica čiji je osnivač posredno ili neposredno jedinica lokalne samouprave, kao ni ustanova, preduzeće i drugo pravno lice koje je u celini ili delu u državnoj svojini, odnosno koje se u celini ili delom finansira iz javnih prihoda, osim javnih servisa i saveta nacionalnih manjina.

Zakonom o javnim medijskim servisima⁹ uređen je rad Javne medijske ustanove "Radio-televizija Srbije" i Javne medijske ustanove "Radio-televizija Vojvodine", njihova delatnost i načela na kojima se zasniva njeno obavljanje, javni interes koji ostvaruju, javnost rada, način izbora organa i njihova nadležnost, donošenje akata, kao i obezbeđivanje sredstva za rad i način njihovog finansiranja. Za ovo istraživanje posebno je značajna činjenica da su ova dva medija jedini izuzetak kada je reč o dodeli državnoj pomoći medijima, odnosno da državnu pomoć mogu dobiti kao naknadu za obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa. Inače, usluge od opšteg ekonomskog interesa uglavnom se odnose na usluge (usluge vezane za proizvodnju i isporuku struje, gasa; poštanske usluge, javni prevoz i sl.) za koje na tržištu ne postoji interesovanje ili se obavljaju tako da ne zadovoljavaju uslove i kvalitet koje država traži.

Zakon o javnim nabavkama¹⁰, koji je usvojen 2019. godine, značajan je zbog prakse da na osnovu ovog propisa državni organi i lokalne samouprave ugovaraju pružanje medijskih usluga i tako zaobilaze obaveze projektnog sufinansiranja i otvaraju dodatni kanal uticaja na uređivačku politiku i izveštavanje medija. Uz štampanje, promociju i oglašavanje (npr. Službeni glasnik, bilteni, internet sajtovi i sl.), lokalne samouprave na ovaj način često ugovaraju usluge televizijskih prenosa zasedanja lokalnog parlamenta ili tzv. izveštavanje "po pozivu" sa sednica gradskih/ opštinskih veća, a neke i "objavljivanje najnovijih vesti u gradu". Istraživanja¹¹ pokazuju da su ovakve usluge često ugovarane direktno i bez javnog poziva. Odredbe novog Zakona o javnim nabavkama, kako je izričito navedeno, naručiocu ne treba da primenjuju na kupovinu vremena za televizijsko, odnosno radijsko emitovanje, odnosno vremena za emitovanje programskih sadržaja, od pružaoca medijskih usluga.

2. Pregovaračka poglavlja u procesu EU integracija Republike Srbije relevantna za za dodelu državne pomoći medijima, zaštitu konkurencije i medijskog pluralizma

Za razumevanje važnosti zaštite slobode izražavanja, prava na informisanje u zajednici i medijskog pluralizma, potrebu za reformama domaćih propisa i implementaciju postojećih važan je proces

⁹ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnim_medijskim_servisima.html

¹⁰ <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-javnim-nabavkama.html>

¹¹ <https://www.gradjanske.org/wp-content/uploads/2018/12/Sloboda-izra%C5%BEavanja-i-medijske-slobode-u-Srbiji-u-procesu-EU-integracija.pdf>

pregovora o pristupanju Srbije EU i nekoliko pregovaračkih poglavlja koja direktno ili indirektno bave ovom temom.

Poglavlje 5 čija tema su javne nabavke sa stanovišta medijske reforme značajno je zbog toga što brojni državni organi i lokalne samouprave koriste proces javnih nabavki da izbegnu ili zaobiđu propise o konkursnom/ projektnom sufinansiranju medija.

Poglavlje 8 posvećeno je pravilima o dodeli državne pomoći i politici zaštite konkurencije, što je i centralna tema ovog istraživanja. Ubraja se u jedno od najzahtevnijih i najsloženijih u pregovaračkom procesu i jedno je od poglavlja za koje se često traže prelazni rokovi, i to najviše zbog politike državne pomoći. Zbog pogubnih efekata koje može imati na tržište i ekonomiju Evropska unija u okviru politike zaštite konkurencije posebnu pažnju pridaje kontroli dodele državne pomoći u zemljama članicama, a očekuje se da pravila poštuju i one zemlje koje pretenduju da budu deo ove zajednice. Sa stanovišta slobode informisanja veoma je važno zbog zaštite medijskog pluralizma i konkurencije u medijima, kontrole koncentracije medijskog vlasništva i finansiranja medija kroz dodelu državne pomoći.

Poglavlje 10 pokriva elektronske komunikacije, informaciono društvo i audiovizuelnu politiku. U okviru televizijskih usluga, cilj regulative je koordinacija nacionalnog zakonodavstva, kako bi se: slobodno trgovalo TV programima i video-uslugama na zahtev; zaštitio kulturni diverzitet; televizijski kanali obezbedili bar polovinu vremena za emitovanje filmova i programa napravljenih u Evropi; kako bi se maloletnici zaštitili od neprikladnog TV sadržaja i obezbedila zaštita od neprimerenog oglašavanja u medijima. EU u okviru ovog poglavlja očekuje da Srbija obezbedi i primeni propise kojima će biti obezbeđena nezavisnost Regulatornog tela za elektronske medije, nezavisnost rada javnih servisa Srbije i Vojvodine kao i kontrola programskih sadržaja radi zaštite maloletnika i ugroženih grupa.

Poglavlje 23, jedno od ključnih za EU integracije, bavi se pravosuđem i zaštitom osnovnih prava, među kojima je sloboda govora i informisanja. Prateći napredak Srbije u ovom poglavlju Evropska komisija posebnu pažnju posvećuje zaštiti novinara, regulisanju državnog finansiranja i okončanju državne kontrole medija. O povezanosti državnog finansiranja i ravnopravnog tretmana medija, te njihovog uticaja na slobodu informisanja i demokratiju, svedoči praćenje napretka Srbije u ovoj oblasti i insistiranje na neophodnim reformama. Tako u Izveštaju¹² o napretku iz maja 2019. Evropska komisija konstatuje da je Srbija ostvarila izvestan nivo pripremljenosti u vezi sa slobodom izražavanja, ali da nije bilo napretka u izveštajnom periodu što je razlog za "ozbiljnu zabrinutost".

Kako je navedeno, celokupno okruženje još uvek nije pogodno za ostvarivanje slobode izražavanja. Od organa vlasti u Srbiji očekuje se da reaguju bez odlaganja i javno osude govor mržnje i pretnje novinarima, a da zakonodavstvo koje se odnosi na medijski sektor i dalje treba u potpunosti sprovesti. Pravni okvir Srbije treba da predvidi strože kriterijume u pogledu transparentnosti vlasništva i finansiranja medija, a sufinansiranje medijskih sadržaja kako bi se ispunile obaveze u vezi sa javnim interesom treba da se sprovodi u skladu sa zakonodavnim okvirom. To zahteva

---

¹²[https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/20190529-serbia-report_SR - REVIDIRANO.pdf](https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/20190529-serbia-report_SR_-_REVIDIRANO.pdf)

transparentne i pravične procedure bez uplitanja državne uprave, posebno na lokalnom nivou. Nedostatak transparentnosti u vlasničkim strukturama i finansiranju iz državnih sredstava, posebno na lokalnom nivou, i dalje je karakteristika medijskog okruženja od kada su državni mediji privatizovani. EU očekuje i da se unapredi registar medija, jer su informacije sadržane u ovoj bazi ograničene, teško ih je pretraživati i ne pružaju mogućnost efikasnog otkrivanja ko je u stanju da direktno ili indirektno utiče na medije. Potrebno je obezbediti i da se neformalni pritisak na uređivačku politiku ne vrši kroz raspodelu sredstava za oglašavanje, uključujući i od javnih preduzeća i u sveopštem kontekstu smanjenja prihoda od oglašavanja, ili putem projektnog sufinansiranja iz lokalnih budžeta. Sufinansiranje medijskih sadržaja koji služe javnom interesu treba uskladiti sa postojećim zakonodavstvom i kriterijima i sprovoditi na pravičan i transparentan način koji nije štetan za tržišnu ravnopravnost, naročito na lokalnom nivou. To podrazumieva utvrđivanje razumnih rokova za pozive za podnošenje predloga projekata, odabir članova komisija za ocenjivanje na transparentan način, uzimajući u obzir prethodne povrede etičkog kodeksa novinara prilikom ocenjivanja podnosilaca, te praćenje efektivne realizacije dodeljenih bespovratnih sredstava.

Poglavlje 28 bavi se zaštitom potrošača i zaštitom zdravlja. U okviru zaštite potrošača, ovo poglavlje tiče se i oglašavanja. Ono (uključujući i donacije i sponzorstva), uz davanja putem konkursnog sufinansiranja i preko javnih nabavki, predstavlja treći važan stub državnog ulaganja u medije.

Poglavlje 32 koje je posvećeno finansijskom nadzoru, sa stanovišta zaštite medijskih sloboda, značajno je zbog neophodnog nadzora nad trošenjem budžetskog novca od strane Državne revizorske institucije za finansiranje političkih partija i konkursa za sufinansiranje medija.

3. Istraživanje podataka o plaćanjima grada Kragujevca za informisanje, oglašavanje i promociju u periodu od januara 2015. do decembra 2019. godine

5.1. Metodologija istraživanja

Za potrebe prikupljanja podataka za istraživanje trošenja novca iz budžeta grada Kragujevca u periodu 2015. - 2019. kao prve aktivnosti na projektu Fer igra: konkurencijom do kvalitetnije medijske ponude udruženje Res Publika uputilo je zahteve za pristup informacijama od javnog značaja na adrese kragujevačkih gradskih uprava.

Tekst svakog zahteva je bio identičan, tako da je od svih 13 gradskih uprava traženo sledeće:

1. Informacije o svim plaćanjima u 2015., 2016., 2017., 2018. godini i prvih 10 meseci 2019. godine, sa svih budžetskih linija i po bilo kom osnovu, za sve usluge koje su ugovorene sa sledećim firmama:

a) medijima i javnim glasilima (štampanim, elektronskim, online, u privatnom ili javnom vlasništvu, koji imaju nacionalnu, regionalnu ili lokalnu pokrivenost)

- b) marketinškim i agencijama za odnose s javnošću,
- c) produkcijskim kućama, agencijama koje se bave konsaltingom, tržišnim istraživanjima i ispitivanjem javnog mnjenja, media buyingom, pres klipingom i
- d) drugim srodnim firmama.
2. U skladu sa tačkom br. 1 ovog zahteva dostaviti kopije svih dokumenata na osnovu kojih je vršeno plaćanje.
3. Da li je prilikom raspodele novca za nabavku gore pomenutih usluga bio raspisan javni konkurs / javna nabavka u 2015., 2016., 2017., 2018 i 2019. godini? Ukoliko jeste, tražimo da nam se dostavi kopija konkursne dokumentacije, sastav komisije i kriterijumi na osnovu kojih je doneta odluka o dodeli novčanih sredstava.

Na zahtev upućen decembra 2019. godine su odgovorile sledeće gradske uprave (dalje GU):

- GU za finansije,
- GU za komunalne i inspeksijske poslove,
- GU za privredu,
- GU za poslove gradonačelnika i gradskog veća
- GU za imovinu
- GU za urbanizam
- GU zdravstvo i socijalnu zaštitu
- GU za upravljanje projektima, održivi i ravnomerni razvoj
- GU za javne nabavke
- GU za vanprivredne delatnosti
- GU za prostorno planiranje, urbanizam, izgradnju i zaštitu životne sredine
- GU za investicije

Na zahtev nije odgovorila jedino Gradska uprava za opšte i zajedničke poslove.

Kako bi bio zaokružen petogodišnji period podaci o trošenju novca iz budžeta, sa identičnim tekstem zahteva, naknadno su početkom 2020. godine traženi za novembar i decembar 2019. godine, od četiri gradske uprave pošto je u međuvremenu došlo do reorganizacije i pripajanja uprava.

Za potrebe ovog istraživanja korišćeni su i javno dostupni dokumenti na sajtu grada Kragujevca www.kragujevac.rs kao što su materijali za sednice Skupštine grada sa predlozima odluka o usvajanju finansijskih izveštaja Radio televizije Kragujevac i Službeni glasnik grada Kragujevca, izveštaj Državne revizorske institucije (<https://www.dri.rs/revizije/izvestaji-o-reviziji/arhiva-2019.457.html>) o trošenju lokalnog budžeta za 2018. godinu.

Kako bi se došlo do što potpunijih podataka o broju medija u Kragujevcu i potencijalnih lokalnih učesnika konkursa za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa, kao i da bi mogli biti upoređeni broj dosadašnjih i potencijalnih korisnika budžetskog novca, istraživane su i informacije iz zbirki podataka Agencije za privredne registre koji se odnose na broj registrovanih subjekata sa područja grada Kragujevca. Od ove državne agencije zatraženo je sledeće:

1. Informacije o broju medija u Registru medija APR čije je sedište u gradu Kragujevcu:
  - Ukupan broj registrovanih medija zaključno sa datumom 01.03.2020. i broj medija po kategorijama: dnevne i periodične novine, radio program, televizijski program, samostalna elektronska izdanja – internet portali, samostalna elektronska izdanja - uređivački oblikovane internet stranice, servis novinske agencije.
  - Broj medija koji su registrovani od 01.01.2015. do 31.12.2019. godine
  - Broj medija koji su ugašeni i/ili obrisani iz registra 01.01.2015. do 31.12.2019. godine
2. Informacije o broju registrovanih pravnih lica (preduzetnika i privrednih društava) u odgovarajućim registrima APR-a čije je sedište u gradu Kragujevcu, a obavljaju delatnosti koje se dovode u vezu sa medijima, kao što su izdavanje novina (šifra delatnosti 5813 i 5814), kinematografska i televizijska produkcija (šifra delatnosti 5911, 5912, 5913), programske aktivnosti i emitovanje (šifra delatnosti 6010, 6020), ostale informacione uslužne delatnosti (šifra delatnosti 6391).

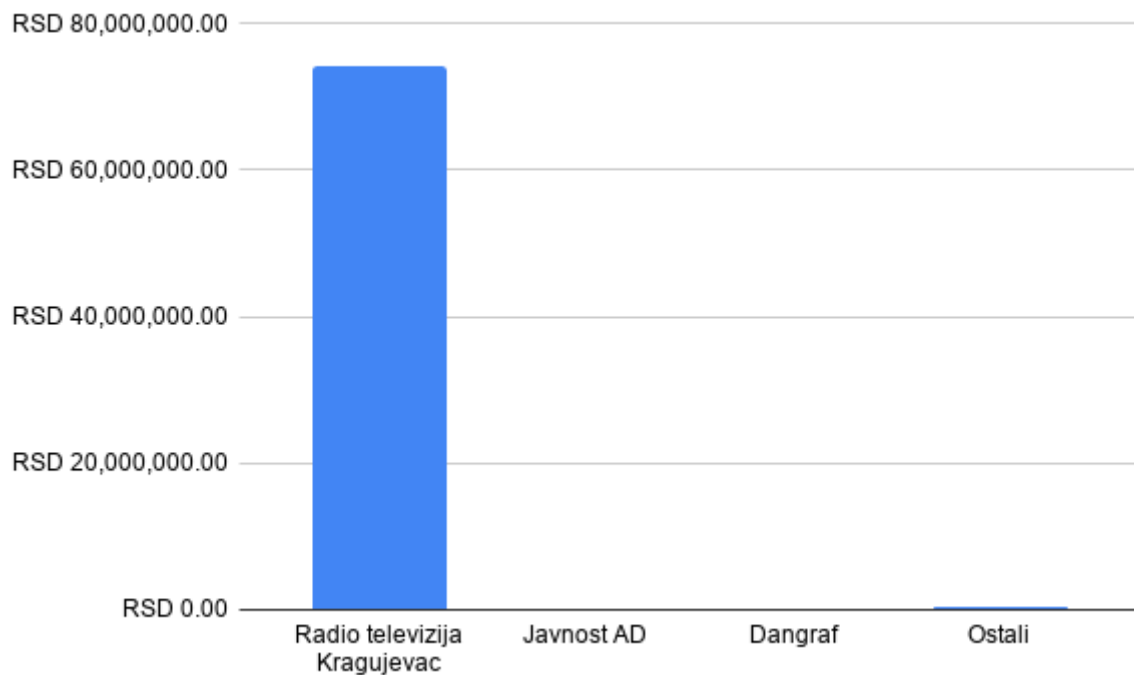
5.2. Rezultati istraživanja

5.2.1 Trošenje sredstava iz budžeta grada Kragujevca

Prema podacima koje je udruženju Res Publica dostavila lokalna samouprava, tokom 2015. godine iz budžeta grada Kragujevca isplaćeno je 74.677.619,09 dinara za informisanje, štampanje i različite vidove promocije i oglašavanja. Najviše novca 74.012.615,29 prebačeno je na račun Radio televizije Kragujevac po osnovu subvencija javnim preduzećima, s obzirom na to da je tokom prvih 10 meseci 2015. ova medijska kuća bila u javnom vlasništvu. Novcem iz gradskog budžeta finansirano je tekuće poslovanje Radio televizije Kragujevac, troškovi za naknade regulatornim telima, plate, prevoz i druge naknade zaposlenima, konsultantske usluge, telekomunikacije, rate kredita i dr.

Iz gradskog budžeta tokom 2015. prihodovalo je i izdavačko preduzeće Javnost za oglase koje su gradske uprave za privredu, imovinu i urbanizam objavljivale u nedeljniku Kragujevačke novine.

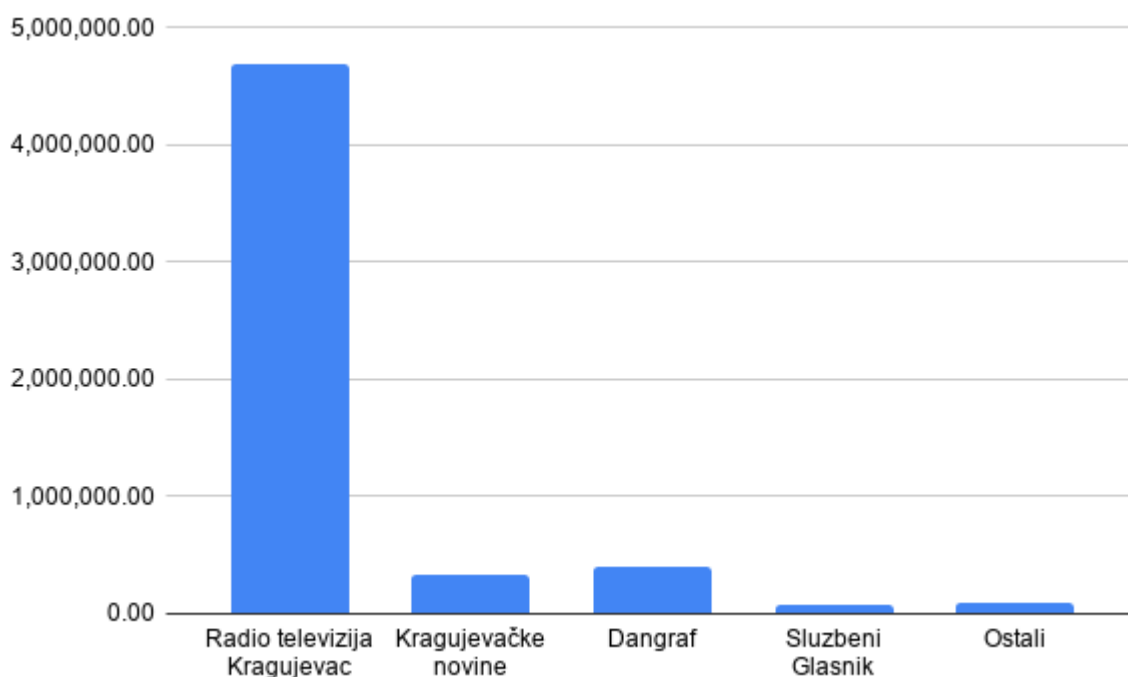
U 2015. grad Kragujevac je objavio i nekoliko oglasa u dnevnom listu Danas, što je preduzeće Dangraf naplatilo 49.303,80 dinara. Iste godine za različite usluge promocije i oglašavanja iz budžeta je potrošeno 441.100,00 dinara, a među dobavljačima su Vladimir Krasmanovi Pr računarsko programiranje koji je pružio usluge izrade grafičkih rešenja, produkcija Duo Digital Media iz Kragujevca za izradu promotivnog filma i Ninamedia Kliping iz Novog Sada koja je pratila izveštavanje medija.

Trošenje novca iz budžeta grada Kragujevca u 2015. za informisanje, oglašavanje i promociju

U 2016. iz gradskog budžeta za informisanje, promociju i oglašavanje 5.585.782,30 dinara. Najveći primalac ponovo je bila Radio televizija Kragujevac, ali sada kao društvo sa ograničenom odgovornošću u vlasništvu Radoice Milosavljevića i to za pružanje usluga medijskog praćenja skupštinskih zasedanja.

Preduzeću Javnost d.o.o., odnosno Kragujevačkim novinama, plaćeno je 328.200,00 dinara za objavljivanje oglasa gradskih uprava za imovinu, komunalne i inspeksijske poslove i urbanizam. Za oglašavanje je plaćeno i Službenom glasniku 77.269,50, Dangrafu 403.112,80, a Gradska uprava za poslove gradonačelnika i Gradskog veća tokom 2016. platila je novosadskoj agenciji Ninamedia Kliping d.o.o. 97.200,00 dinara za usluge elektronskog praćenja medija.

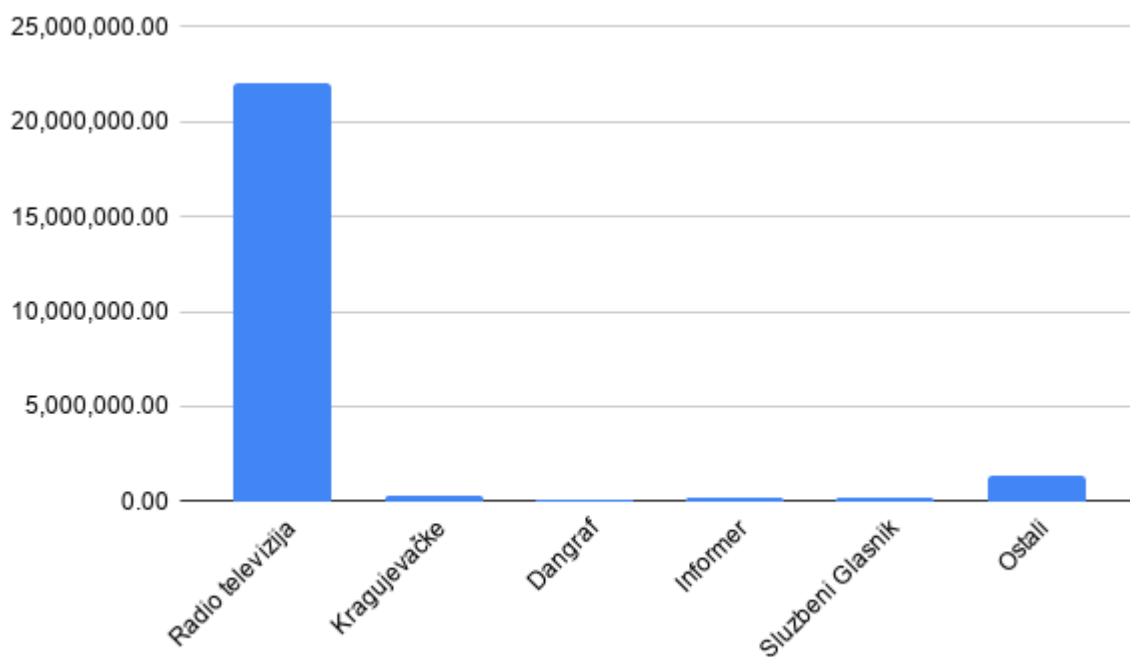

Trošenje novca iz budžeta grada Kragujevca u 2016. za informisanje, oglašavanje i promociju

Za informisanje, oglašavanje i promociju kragujevačka lokalna samouprava potrošila je u 2017. godini 24.039.403,47 dinara. Najviše novca i u ovoj godini slilo se u Radio televiziju Kragujevac. Podaci Gradske uprave za finansije ukazuju da je od kraja avgusta 2017. plaćeno 20.549.282,35, a na listi računa koje ja grad platio našle su se subvencije, kao i brojni autorski i ugovori o delu za angažovane radnike, troškovi telekomunikacija, prevoza, kopiranja i kancelarijskog materijala, popravke računara, zamene brava, porezi, naknade regulatornim telima, sudske takse, komunalne usluge - odvoženje smeća, električna energija i dr. Dodatnih 1.440.000,00 dinara, prema podacima Gradske uprave za poslove gradonačelnika i Gradskog veća, potrošeno je na prenose skupštinskih zasedanja na programu Radio televizije Kragujevac.

Kragujevačke novine su za oglase koje su naručivale gradske uprave za imovinu i urbanizam naplatile 281.400,00 dinara u 2017. godini. Preduzeće Dangraf je gradu Kragujevcu, odnosno upravama za komunalne poslove i urbanizam, fakturisalo 76.900,50 dinara, dok je Službenom glasniku plaćeno 175.756,50. U ovoj godini lokalna samouprava ima i nove dobavljače, pa je Insajder tim koji izdaje dnevne novine Informer naplatio oglašavanje uprave za komunalne poslove 155.342,88 dinara. Iz gradskog budžeta je u 2017. isplaćivano i drugim oglašivačima, produkcijama, agencijama za praćenje medija, štamparijama, koje su ukupno prihodovale 1.360.721,64.

Među njima su firme sa kojima je grad već sarađivao kao što su Ninamedia Kliping iz Novog Sada, Duo Digital Media iz Kragujevca, kao i Grafopromet, Novosti, Agencija Radio Novosti Plus, HakIT Plus, Adria media (izdavač novina Kurir).

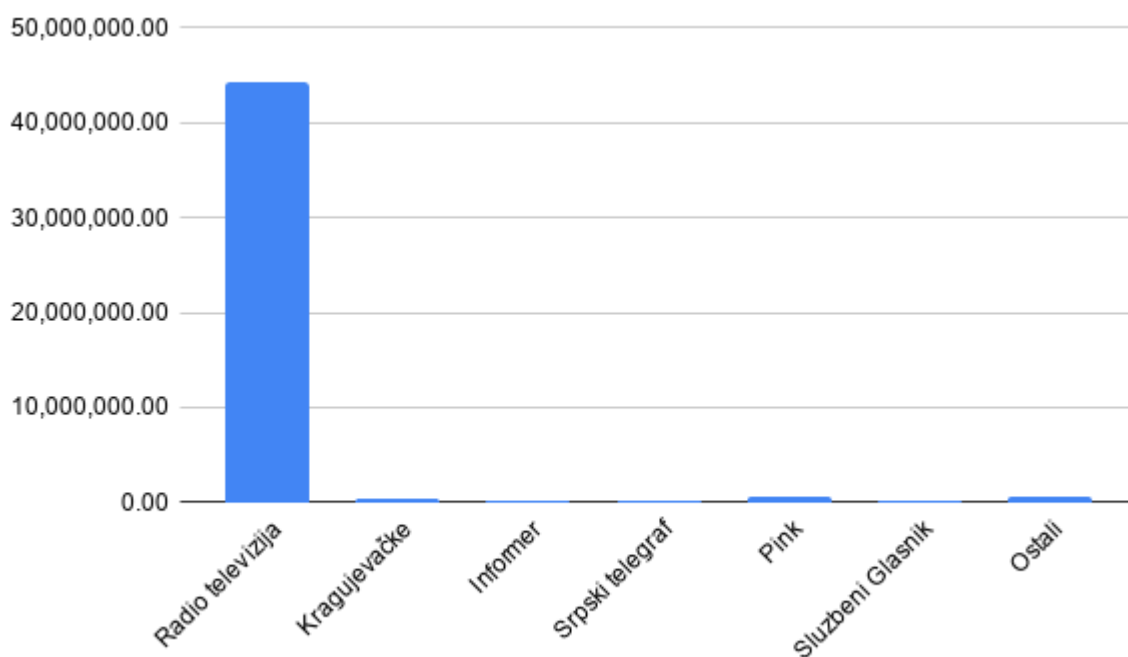

Trošenje novca iz budžeta grada Kragujevca u 2017. za informisanje, oglašavanje i promociju

I u 2018. grad Kragujevac je nastavio sa značajnim izdvajanjima za informisanje, oglašavanje i promociju, u skladu sa praksom ignorisanja odredbi Zakona o javnom informisanju i medijima. Od ukupno 46.337.699,43 dinara, privrednom društvu Radio televizija Kragujevac uplaćeno je 44.156.119,33 dinara. Najveći deo ovog iznosa, 39.156.117,73 čine plaćanja za redovno poslovanje ove medijske kuće, isplatu jubilarne nagrade i otpremnina zaposlenima, a dodatnih 5.000.001,60 plaćeno je za prenose sednica Skupštine grada.

Ova godina je zanimljiva zbog toga što je osim Radio televiziji Kragujevac, još jednom mediju plaćeno za proizvodnju medijskog sadržaja. Po prvi put za pet godina novcem iz budžeta grada Kragujevca plaćeno je kompaniji Pink International Company i to 540.456,00 dinara za realizaciju emisija “Žikina šarenica” 05. i 06. maja 2018., a “povodom obeležavanja jubileja 200 godina od proglašenja grada Kragujevca prvom prestonicom moderne Srbije”. Kako je ovaj medijski sadržaj plaćen sa budžetske pozicije uprave za poslove gradonačelnika i Gradskog veća, ova transakcija našla se na listi nepravilnosti koje je zabeležila Državna revizorska institucija koja je kontrolisala trošenje budžeta za 2018. godinu.

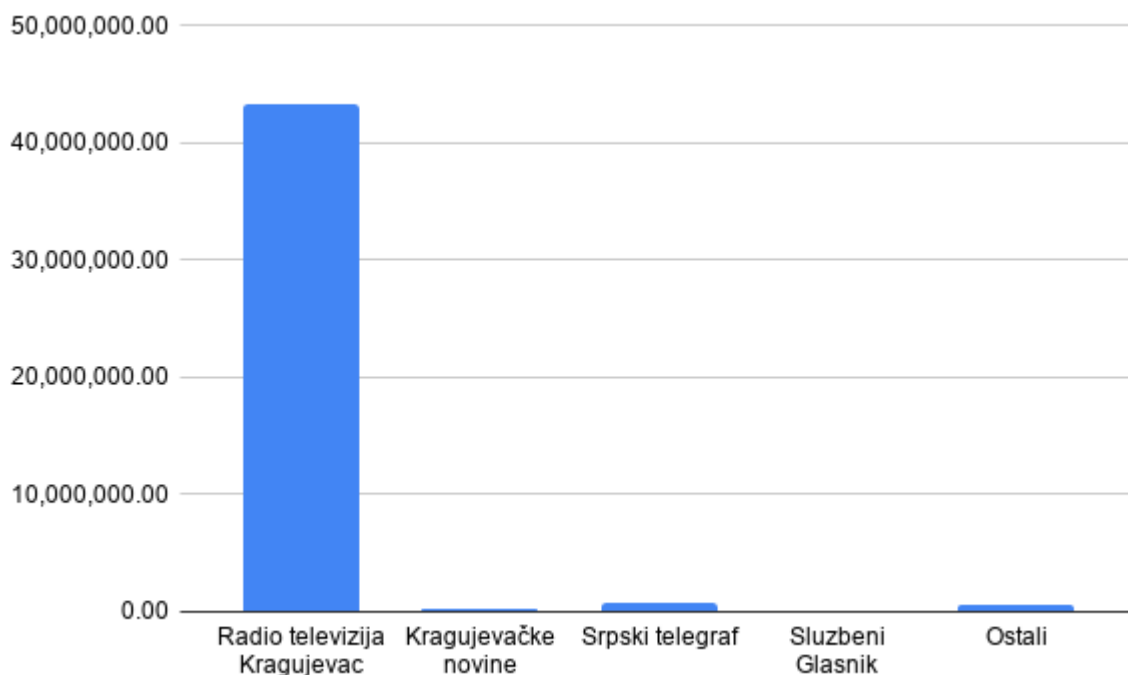
Trošenje novca iz budžeta grada Kragujevca u 2018. za informisanje, oglašavanje i promociju

Preduzeće Javnost, odnosno Kragujevačke novine i u 2018. godini su objavljivale oglase gradskih uprava za imovinu i urbanizam, što je budžet koštalo 388.300,00 dinara. Službeni glasnik naplatio je 183.297,50 dinara. Dangraf od 2018. nije na listi oglašivača, ali Srpski telegraf postaje njen deo. Ovaj dnevnik naplatio je oglašavanje upravama za privredu, investicije i komunalne poslove 260.964,20 dinara, dok je Informer prihodovao 112.946,40. Još 695.616,00 dinara plaćeno je preduzećima NID Novosti, NIP Novosti AD Beograd, kao i firmi Real Time Klipping iz Beograda koja je sa Gradskom upravom za poslove gradonačelnika i Gradskog veća zaključila Ugovor o pružanju usluga praćenja medijske eksponiranosti.

Od 44.769.172,84 dinara isplaćenih iz gradskog budžeta u 2019. godini čak 43.200.234,34 utrošeno je za Radio televiziju Kragujevac. Veći deo ovog iznosa 40.735.674,24 predstavljaju subvencije za redovno poslovanje ovog medija, dok je dodatni novac - 2.464.560,00 grad platio za prenosе zasedanja lokalnog parlamenta. Prema Ugovoru o pružanju usluga medijskog praćenja zasedanja Skupštine grada Kragujevca, lokalna samouprava je kupila radijski i televizijski “program i vreme za emitovanje TV prenosa sednica Skupštine grada, kao i usluge izveštavanja sa sednica Gradskog veća na osnovu poziva korisnika usluga”, odnosno grada Kragujevca.

I u 2019. Grad Kragujevac je nastavio sa praksom ignorisanja zakonskih obaveza da sufinansira medijske sadržaje od javnog interesa i novac građana, osim na subvencionisanje Radio televizije Kragujevac, trošio na oglašavanje i promociju.

Tako su Kragujevačke novine, umesto prilike da konkurišu za sredstva iz lokalnog budžeta za proizvodnju i objavljivanje medijskih sadržaja, mogle samo da naplate oglašavanje gradske uprave za urbanizam u iznosu od 238.000,00 dinara. U istom periodu Srpski telegraf je naplatio svoje usluge 707.937,60 dinara, od čega je više od polovine otišlo na oglase uprave za urbanizam. Službenom glasniku je plaćeno 58.905,00 dinara. A ostale usluge oglašavanja i štampanja, Novostima, odnosno Grafoprometu i KG digital Pressu, kao i istraživanja javnog mnjenja naručeno od CESIDA plaćeni su ukupno 564.096,00 dinara. Prema ugovoru koji je dostavljen Res Publici, predmet saradnje lokalne samouprave i CESID-a je ispitivanje javnog mnjenja, odnosno stavova i mišljenja građana Kragujevca za potrebe izrade Strategije održivog razvoja grada Kragujevca, što je lokalni budžet koštalo 516.000,00 dinara.

Trošenje novca iz budžeta grada Kragujevca u 2019. za informisanje, oglašavanje i promociju

5.2.2. Registrovani mediji i pravna lica u medijskoj delatnosti u Kragujevcu

Registar medija, koji vodi Agencija za privredne registre (APR) je, u skladu sa odredbom člana 141. Zakona o javnom informisanju i medijima („Sl. glasnik RS”, br. 83/2014, 58/2015 i 12/2016), je počeo sa radom 13. februara 2015. godine i predstavlja jedinstvenu, centralizovanu, elektronsku bazu podataka o medijima. One medijske kuće koje su bile pre ovog datuma registrovane kao javna glasila, APR je po službenoj dužnosti preneo u Registar medija. Svrha osnivanja ovog registra bila je da se obezbedi javnost podataka o medijima, a za predmet ovog istraživanja važno je i to što je Zakonom o javnom informisanju i medijima propisano da izdavaču medija koji nije upisan u Registar, Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, kao ni ustanova, preduzeće i drugo pravno lice koje je u pretežnom delu u državnoj svojini ili koje se u celini ili pretežnim delom finansira iz javnih prihoda, ne može sufinansirati projekte niti na drugi način dodeljivati državnu pomoć. Takođe, Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, kao ni ustanova, preduzeće i drugo pravno lice koje je u pretežnom delu u državnoj svojini ili koje se u celini ili pretežnim delom finansira iz javnih prihoda, ne mogu se oglašavati niti koristiti druge usluge medija koji nisu upisani u ovaj registar.

Prema podacima APR-a, u Kragujevcu je na početku marta 2020. godine registrovano ukupno 38 medija. Među njima je čak 11 radio stanica, 7 portala, 6 štampanih medija i 3 televizije. Prema podacima iz ovog izvora, samo je jedan medij sa sedištem u Kragujevcu i osnovan i obrisan u periodu od pet godina.

Forma medija	Broj
Dnevne i periodične novine	6
Radio program	11
Televizijski program	3
Samostalna elektronska izdanja - internet portali	7
Samostalna elektronska izdanja - uređivački oblikovane internet stranice	1
Servis novinske agencije	1
Ostalo	1
Nedefinisano	8
Ukupno	38

Broj medija sa područja Kragujevca upisanih u Registar medija

Pošto se mediji koji ne primaju državnu pomoć, niti se u njima oglašavaju direktni i indirektni budžetski korisnici, često ne upisuju u Registar medija, a brojne su i firme koje nisu javna glasila, ali proizvode medijske sadržaje koje prodaju ili ustupaju na objavljivanje medijima, od Agencije za privredne registre zatraženi su i podaci iz zbirke pravnih lica registrovanih za obavljanje medijske delatnosti.

U registru preduzeća upisano je 18 privrednih društva i 43 preduzetnika koji se bave izdavanjem novina, časopisa i periodičnih izdanja, proizvodnjom kinematografskih dela, audio-vizuelnih proizvoda i televizijskog programa.

Broj društava	Šifra pretežne delatnosti	Naziv delatnosti	Status
2	5813	Izdavanje novina	Aktivan
2	5813	Izdavanje novina	U stečaju
1	5814	Izdavanje časopisa i periodičnih izdanja	Aktivan
4	5911	Proizvodnja kinematografskih dela, audio-vizuelnih proizvoda i televizijskog programa	Aktivan
2	6010	Emitovanje radio programa	Aktivan
7	6020	Proizvodnja i emitovanje televizijskog programa	Aktivan
Ukupno 18			

Privredna društva registrovana za obavljanje delatnosti informisanja i medija

Broj preduzetnika	Šifra pretežne delatnosti	Naziv delatnosti	Status
1	5813	Izdavanje novina	Aktivan
1	5814	Izdavanje časopisa i periodičnih izdanja	Aktivan
36	5911	Proizvodnja kinematografskih dela, audio-vizuelnih proizvoda i televizijskog programa	Aktivan
4	6020	Proizvodnja i emitovanje televizijskog programa	Aktivan
1	6391	Delatnost novinskih agencija	Aktivan
Ukupno 43			

Preduzetnici registrovani za obavljanje delatnosti informisanja i medija

Treba napomenuti da se podaci Registra medija i baze privrednih subjekata u izvesnom broju slučajeva podudaraju. Ipak, kao što mnoga preduzeća nisu upisana u Registar medija, u ovu državnu bazu upisani su i mediji civilnog sektora, odnosno oni čiji su osnivači organizacije civilnog društva i verske zajednice, o kojima APR vodi posebne registre vezane za njihovu osnovnu delatnost, a ne za informisanje kao dodatnu.

5.3. Pregled dodele državne pomoći lokalnim medijima na konkursima Ministarstva kulture i informisanja

Pregledom rešenja o raspodeli sredstava za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja namenjenih informisanju na konkursima Ministarstva kulture i informisanja, medijima i drugim pravnim licima iz Kragujevca tokom pet godina država je dodelila ukupno 21.017.521,00 dinara de minimis državne pomoći. U posmatranom periodu konkurisalo je 29 učesnika sa sedištem u Kragujevcu, od kojih je 17 bar jednom uz pomoć novca iz budžeta Republike Srbije proizvodilo medijske sadržaje od javnog interesa. Podaci se odnose na konkurse koje je Ministarstvo kulture i informisanja raspisivalo za proizvodnju sadržaja u štampanim medijima, radiju, televiziji, internet medijima, kao i za sadržaje namenjene informisanju osoba sa invaliditetom.

Prvi put su sredstva dodeljivana u skladu sa odredbama Zakona o javnom informisanju 2015. godine. U ovoj godini konkursi su raspisivani čak dva puta, u februaru i septembru kako bi i preduzećima koja su privatizovana te godine bilo omogućeno da apliciraju za budžetska sredstva. Za 8 medija odobreno je finansiranje u ukupnom iznosu od 4.042.610,00.

Učesnik konkursa	Naziv projekta	Odobreni iznos sredstava
Scena doo	“ Grad Kragujevac i izazovi evropskih integracija”	500 000,00
Udruženje građana Millenium	„Šumadijski bluz i druge priče o decentralizaciji “	300 000,00
Rakurs	“Dobar dan, kako ste” (prva sezona)	342 000,00
Udruženje građana Ekspres - Humanitarni radio	“Porodične priče”	461 400,00
Radio 34	„Iskoristi svoje pravo“	459 760,00
Radio Zlatousti	„Eko info“	452 450,00
Regionalna televizija Kanal 9	„Otklonimo barijere “	510 000,00
Regionalna televizija Kanal 9	„Radoznalci“	552 000,00
Glyph doo	„Emancipacija i edukacija seoskog stanovništva.....“	465 000,00

Projekti proizvodnje medijskih sadržaja odobreni na konkursu Ministarstva kulture i informisanja u 2015. godini

Osim udruženja Ekspres i Milenium, radija Zlatousti i Radija 34, televizije Kanal 9, izdavačke kuće Glyph i agencije Rakurs, na konkursima su učestvovali i izdavačko preduzeće Javnost doo, Duo Digital Media, Limesoft doo, Contact, Dream Factory Production, IP Sport Media, Wide Solutions, Radio 9, Isit doo, Agencija W&D, Agencija VA, Gerila ADV, čiji projekti nisu odobreni.

Naredne 2016. godine na konkursu Ministarstva kulture i informisanja odobreno je 6 projekata iz Kragujevca ukupne vrednosti 4.597.000,00 dinara. Među 17 konkurenata tada je po prvi i jedini put projekte predložila privatizovana Radio televizija Kragujevac, ali bez uspeha. Podrška je izostala i za predloge produkcija Iris cam, B&S production, Radija 34, Bravo plus, Radio 9, Wide Solutions doo, Radio Zlatousti, IP sport media, Sportske net doo i Humanitarni radio udruženja Ekspres.

Učesnik konkursa	Naziv projekta	Odobreni iznos sredstava
Regionalna televizija Kanal 9	„Radoznalci“	930 000,00
Radio Bis	„Tapkaroši“	500 000,00
Glyph doo	„Položaj žena u ruralnim sredinama“	1 000 000,00
Javnost doo	„Otvaranje zabranjenog grada“	800 000,00
Udruženje građana MilleniuM	„Kongres zaborava“, dokumentarni film	867 000,00
Rakurs	“Dobar dan, kako ste” (druga sezona)	500 000,00

Projekti proizvodnje medijskih sadržaja odobreni na konkursu Ministarstva kulture i informisanja u 2016. godini

2017. godine prijavilo se manje učesnika, a podršku države od ukupno 3.900.000,00 dinara dobilo je 7 aplikanata. Na konkursu su učestvovali i Glyph doo, Radio Zlatousti, Total adv doo, Javnost doo, UG MilleniuM i Agencija VA čiji projekti nisu odobreni.

Učesnik konkursa	Naziv projekta	Odobreni iznos sredstava
Javnost doo	„Stop korupciji“	500 000,00
Radio 34	„Zaštitimo našu decu“	500 000,00
IP sport media	“Deca u sportu- za zdravu naciju“	500 000,00
Gerila ADV	„Radar građanska kontrola javnih preduzeća“	1 000 000,00
Udruženje građana Stakleno zvono	„Održivi gradovi Šumadije i Pomoravlja“	500 000,00
Duo digital media	„Kragujevac mesto rođenja moderne Srbije“	500 000,00
Udruženje građana Ekspres - Humanitarni radio	„Upoznavanje“	400 000,00

Projekti proizvodnje medijskih sadržaja odobreni na konkursu Ministarstva kulture i informisanja u 2017. godini

Oko pola miliona dinara manje, odnosno 3.426.911,00 dinara u kragujevačke medije i produkcije slilo se iz državnog budžeta u 2018. godini, a podršku je dobilo 6 učesnika konkursa. Komisija za ocenu projekata nije odobrila aplikacije izdavačkog preduzeća Javnost, produkcija iz Glave, Gerila ADV, Vitfilm, Pogledi doo i udruženja građana Stakleno zvono.

Učesnik konkursa	Naziv projekta	Odobreni iznos sredstava
Udruženje građana MilleniuM	„Živi zid“, dokumentarni film	1.276.911,00
Radio Zlatousti	„Zadužbine Obrenovića“	400 000,00
Radio Zlatousti	„Dok nas smrt ne rastavi“	400 000,00
Radio 34	„Kuća bez nasilja“	500 000,00
IP sport media	„Sprečimo zloupotrebu dece u sportu“	400 000,00
IP sport media	„I mi smo šampioni- put kojim se teže ide“	450 000,00

Projekti proizvodnje medijskih sadržaja odobreni na konkursu Ministarstva kulture i informisanja u 2018. godini

Najviše novca odobreno je 2019. godine. Konkursne komisije podržale su 10 projekata iz Kragujevca ukupne vrednosti 5.051.000 dinara. Učesnici konkursa bili su i u ovoj godini raznoliki - radio stanice, internet portali, produkcije, udruženja građana, kao i teme kojima su se bavili ekologija, istorija, kultura, nauka, sport, očuvanje tradicije, natalitet i sl. Podršku nisu dobili projekti koje su predložili Javnost doo, Duo Digital Media, Radio 9, Gerila ADV i udruženje građana Ekspres.

Учесник конкурса	Назив пројекта	Одобрени износ средстава
Удружење грађана MilleniuM	„Crveni barjak“, dokumentarni film	1.000.000,00
Удружење грађана Stakleno zvono	Ekološki e-tv magazin „Zelena nauka“	600 000,00
Vitfilm	„Otkrivanje zabranjenog grada“	600 000,00
Radio Zlatousti	„Teslin narod“	450 000,00
Radio 34	„Natalitet je naš prioritet“	400 000,00
Bravo plus	„Postani hranitelj“	450 000,00
Bravo plus	„Odrastimo zajedno“	400 000,00
Glas Šumadije	„Sa ukusima zavičaja pred Evropu“	300 000,00
Radio Zlatousti	„Div junak“	451 000,00
IP sport media	„Rastimo i upoznajmo se uz sport“	400 000,00

Projekti proizvodnje medijskih sadržaja odobreni na konkursu Ministarstva kulture i informisanja u 2019. godini

5.4. Zaključci

Tokom pet godina, od januara 2015. do kraja 2019. iz budžeta grada Kragujevca za informisanje i promociju potrošeno je nešto više od 195 miliona dinara. Najviše novca grad je izdvojio 2015, skoro 75 miliona, a najmanje 2016. tek oko pet i po miliona dinara. Treba podsetiti da je reč o godinama kada je na kragujevačkoj medijskoj sceni došlo do velike promene, odnosno do privatizacije Radio televizije Kragujevac, oktobra 2015. godine, tokom koje je u RTK upumpano rekordnih 74 miliona dinara. U ovu medijsku kuću slilo se najviše novca iz gradske kase, oko 188 miliona dinara za pet godina. Od toga oko devet miliona dinara plaćeni su televizijski prenosi skupštinskih sednica od 2017. do kraja 2019, dok je ostatak od nešto manje od 180 miliona dinara Radio televiziji Kragujevac uplaćen kao državna pomoć, odnosno kao subvencija. Ova medijska kuća je jedina koja je po ovom osnovu dobila sredstva iz budžeta grada Kragujevca, dok preostali mediji nisu dobili ni jedan jedini dinar državne pomoći za proizvodnju sadržaja od javnog interesa.

Iz gradske kase u poslednjih pet godina novac su naplatile jedino Kragujevačke novine, i to nešto više od milion i 400 hiljada dinara za objavljivanje oglasa (za zakup građevinskog zemljišta) koje je grad (GU za imovinu, urbanizam, privredu) dužan da objavljuje u lokalnoj štampi.

Preostali novac trošen je za oglase u štampanim dnevnim novinama koje izlaze na teritoriji cele zemlje, ali i za izradu promo filmova i specijalizovanih emisija, veb-sajtova, istraživanje javnog mnjenja, izradu i štampanje promotivnog materijala i Službenog glasnika grada Kragujevca.

Koristeći neusaglašenost i nedorečenost pojedinih propisa, kragujevačka lokalna samouprava izbegava zakonsku obavezu da na osnovu sprovedenog javnog konkursa ili pojedinačnih davanja, budžetska sredstva raspodeljuje u skladu sa pravilima o dodeli državne pomoći i zaštiti konkurencije, bez diskriminacije. Umesto da se "stara o ostvarivanju javnog interesa podstičući raznovrsnost medijskih sadržaja, slobodu izražavanja ideja i mišljenja, slobodan razvoj nezavisnih i profesionalnih medija, lokalna samouprava zapravo stvara poremećaje na medijskom tržištu. Utiče na kreiranje krajnje neravnopravne tržišne utakmice, otvorenim favorizovanjem jednog učesnika, odnosno diskriminacijom svih ostalih.

Analize baze podataka registrovanih medija i pravnih lica koja obavljaju medijsku delatnost pokazuje da u Kragujevcu radi nekoliko desetina medija, produkcija, udruženja, agencija i drugih entiteta koji se bave proizvodnjom medijskih sadržaja i sličnim poslovima. Da postoji veći broj aktivnih subjekata koji pretenduju da javnim novcem proizvode medijske sadržaje od javnog interesa potvrđuju i podaci o dodeli de minimis državne pomoći putem konkursa Ministarstva kulture i informisanja. Ovaj državni organ u poslednjih pet godina medijima iz Kragujevca dodelio je nešto više od 19 miliona dinara za projekte u oblasti istorije, kulture, ekologije, javne uprave, sporta, dece i omladine, nataliteta, unapređenja kvaliteta života osoba sa invaliditetom i dr. Međuti, Ministarstvo nije imalo mehanizme da prinudi grad Kragujevac da uradi isto i ispuni svoju zakonsku obavezu da sredstva dodeljuje kroz javni poziv za sufinansiranje umesto kroz direktna davanja iz budžeta.

Verujemo da analiza slučaja Kragujevac može doprineti boljem razumevanju nedostataka domaćih propisa i neusaglašenosti sa evropskom praksom, koji koče i usporavaju put Srbije ka članstvu u Evropskoj uniji, kreiranju objektivnih preporuka za unapređenje postojećeg stanja i podizanju svesti građana o uticaju državne pomoći na medijsko tržište, odnosno na stvaranje uslova za rad i razvoj medija, a time i na kvalitet informisanja građana u lokalnoj zajednici.

4. Istraživanje stavova predstavnika lokalnih medija o dodeli državne pomoći i medijskom pluralizmu u Kragujevcu

6.1. Metodologija istraživanja

Ispitivanje stavova predstavnika lokalnih medija o dodeli državne pomoći i medijskom pluralizmu u Kragujevcu obavljeno je u formi diskusije u okviru fokus grupe. U istraživanju su učestvovali predstavnici štampanih medija (1), internet portala (2), radio stanica (1), nezavisne produkcije (2).

U formi diskusije, vođeni pitanjima istraživača - moderatora,iskusni novinari, urednici, vlasnici i menadžeri u lokalnim medijima podelili su svoja iskustva, mišljenja i stavove o: tome kako oni razumeju državnu pomoć, šta ona u praksi jeste, a šta bi trebalo da bude, koliko je dodela državne pomoći transparentna, da li je primerena okolnostima u kojima rade lokalni mediji, kakva su iskustva njihovih medijskih kuća i produkcija sa korišćenjem državne pomoći, ima li medijskog tržišta i medijskog pluralizma, koliko su upoznati sa obavezama Srbije u procesu EU integracija kada je reč o zaštiti konkurencije i medijskom pluralizmu.

6.2. Rezultati istraživanja

Učesnici fokus grupe državnu pomoć prepoznaju najpre kao sufinansiranje medijskih sadržaja, a zatim i kao druge vidove davanja države prema medijima. Za pojedine učesnike sam termin "državna pomoć" je sporan kada je reč o medijima zbog toga što se tako "državi dozvoljava da bude nadsistem, umesto da kroz propise i finansiranje usmerava proces" kao i da je "deplasiran i govori o odnosu prema informisanju i mestu informisanja u društvu".

Ministarstvo kulture i informisanja i država u celini trebalo bi da imaju bolji uvid u probleme medija kako bi mogli da predvide širi spektar pomoći kojima bi ih npr. država oslobodila dažbina i poreza (smanjenje PDV-a na štampu i naknada za rad elektronskih medija). Iskustvo onih koji su koristili de minimis državnu pomoć na konkursima ukazuje da se veliki deo novca kroz poreze vraća državi. Oni navode da je potrebna ne samo finansijska pomoć, već kreiranje ambijenta koji će biti povoljan za rad medija, a novinarima omogućiti da profesionalno i bezbedno obavljaju svoj posao. U svemu tome potrebna je i pomoć civilnog društva, koju neki učesnici fokus grupe vide i kao posredničku ulogu između građana i vlasti, tj. medija i države.

Državna pomoć medijima, kao i preduzetnicima, malim i srednjim preduzećima i kompanijama, prema oceni učesnika istraživanja, dodeljuje se bez plana, jasno utvrđene svrhe i stvarne dobrobiti za javni interes. Jednaka državna pomoć koja se u vidu bespovratnih sredstava daje svima, bez utvrđenog kriterijuma, bez obzira na delatnost, veličinu firme i broj zaposlenih, dugoročno društvu nanosi više štete nego koristi. Sa stanovišta onih koji zapošljavaju (čak i minimalan broj radnika), menadžeri u medijima kažu da bi značajno rasterećenje predstavljalo smanjenje poreza na zarade ili neki drugi vid poreske reforme.

Prema oceni pojedinih učesnika, država je kada je reč o pomoći medijima “nekome majka, nekome maćeha” i kao primer navode pomoć koju su u velikim iznosima i potpuno netransparentno koristile kompanija Pink i druge firme bliske vlastima. Na drugoj strani, s obzirom na značaj medija za društvo, država bi trebalo da ima znatno odgovorniji odnos prema njima nego prema drugim firmama. Nedostatak svrsishodnosti, transparentnosti i kriterijuma, kao i koliziju i nedorečenost propisa, pojedini učesnici zovu “državno smetanje”.

Iako od 2014. kada je usvojen Zakon o javnom informisanju i medijima grad Kragujevac nije raspisao konkurs za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa, lokalni mediji čiji predstavnici su učestvovali u istraživanju imaju iskustvo sa korišćenjem de minimis državne pomoći za proizvodnju sadržaja (i to ne samo preko Ministarstva kulture i informisanja), a pojedini su koristili i jednokratna davanja koja se diskrecionom odlukom resornog ministra dodeljuju van redovne konkursne procedure.

Jedna od ključnih zamerki dodele državne pomoći medijima je manjak transparentnosti, zbog čega učesnici istraživanja smatraju da bi više uvida javnosti u ove procese doprinelo “fer igri” i većoj odgovornosti davalaca i korisnika. To važi i za prijavljivanje dobijanja pomoći i objavljivanje svih podataka o projektima, jer bi bio “važan psihološki momenat” za korisnike da zaista i proizvedu kvalitetan medijski sadržaj.

Iznosi kojima su na konkursima Ministarstva kulture u periodu 2015. - 2019. podržavani njihovi projekti vrlo često su bili minimalni, manji u odnosu na projektovani budžet i stvarne produkcijske potrebe. Iako kažu da im davanja, ma koliko mala, olakšavaju poslovanje, pojedini učesnici načelno osporavaju svrsishodnost ovakvog sistema raspodele novca medijima uz primedbu da je “besmisleno da zidamo treći sprat, a nemamo ni temelj ni prizemlje, u situaciji kada gotovo nemamo kvalitetno dnevno informisanje”. Iskustvo ukazuje da medijska kuća može da računa na podršku za samo jedan projekat godišnje, te da je reč o “konceptu za bogata društva” jer su domaći mediji stalno suočeni sa problemom kako da obezbede svakodnevno funkcionisanje tokom 365 dana. Kao mana konkursnog sufinansiranja navodi se i to što se kao teme projekta nameću teme koje su na agendi donatora - države, da nema aktuelnosti, nema svih društveno značajnih pitanja. Ipak, ima i onih koji smatraju da je i ovakav sistem raspodele bolji od netransparentne i diskrecione raspodele podobnima, te da se konkursno sufinansiranje može unaprediti razmatranjem primera dobre prakse iz drugih zemalja.

Većina učesnika smatra da medijsko tržište ne postoji i da je nemoguće raditi bez državnog finansiranja, ima i onih koji veruju da bi menadžeri medija “trebalo da promene svest i shvate da je ovo biznis”, mada dodaju da je “u krizi posebno teško, pošto i banke doživljavaju medijske kuće kao vrlo rizične klijente”, što opet okreće medije ka državnoj pomoći i zavisnosti od nje”.

Kada u obzir uzmu druge vidove intervencija države na medijskoj sceni, učesnici fokus grupe smatraju da se ovi mehanizmi često koriste za podršku podobnim medijima i uticanje na uređivačku politiku, te da u nameri da kontrolišu javno informisanje nadležni često pribegavaju zaobilazanju ili kršenju zakona (podseća se na primer grada Kragujevca koji je novac namenjen za obrazovanje i rad predškolskih ustanova koristio za plaćanje Radio televiziji Kragujevac). Sagovornici su saglasni da pluralizma na kragujevačkoj medijskoj sceni nema, da je medijima teško da posluju i planiraju i da zavise od državne pomoći, da su prinuđeni da se bave “sporovoznim” temama, da nedostaje aktuelnosti, da ne prepoznaju svi lokalni medijski akteri šta je javni interes u informisanju.

Pojedini učesnici prepoznaju transparentnost finansiranja i vlasništva i negovanje nezavisne uređivačke politike kao vrednosti i koncepte kojima se posvećuje velika pažnja u procesu EU integracija Srbije. Oni napominju da bi “spoljni pritisak” mogao biti od pomoći, kao i da bi donosioci odluka trebalo da imaju u vidu da je bitno praviti razliku između nacionalnih i lokalnih medija i da brojne evropske države pomažu upravo lokalnim medijima.

6.3. Zaključci

Lokalni mediji u Kragujevcu dele probleme sa kojima se suočava celokupno društvo, a koji su posledica nedovršene demokratske tranzicije. Sa važnom misijom da informišu građane o temama od javnog interesa oni rade u okolnostima niskog nivoa političke kulture i slabih institucija, gde su politička i ekonomska moć skoncentrisane u rukama nekolicine pojedinaca koji upravljaju državom, odnosno lokalnom zajednicom.

Iako se od seta medijskih zakona, usvojenih u avgustu 2014. očekivalo da omoguće sprovođenje medijske reforme, čiji je najvažniji cilj trebalo da bude izlazak države iz vlasništva u medijima i prelazak na projektno sufinansiranje sadržaja od javnog interesa, medijska reforma svoj krah doživela je upravo u Kragujevcu. Mada je bilo zamišljeno da se novcem iz budžeta gradova i opština podstakne raznovrsnost medijskih sadržaja, omogućiti sloboda izražavanja ideja i mišljenja i razvoj nezavisnih i profesionalnih medija, kako bi bila zadovoljena potreba građana za informacijama i sadržajima iz svih oblasti života, bez diskriminacije, u praksi se, međutim, pokazalo da se javni novac koristi, pre svega, za finansiranje medija koji služe kao propagandna sredstva i promoteri vlasti.

S obzirom na brojne nagomilane probleme državna pomoć lokalnim medijima u vidu de minimis pomoći za sufinansiranje proizvodnje medijskih sadržaja je nedovoljna i neodgovarajuća. Akteri na medijskoj sceni u lokalnoj zajednici imaju potrebu ne samo za finansijskim davanjima koja bi im olakšala svakodnevno poslovanje, već i za kreiranjem okruženja za slobodan i bezbedan rad novinara.

Opsežnija intervencija države, sa jasnim kriterijumima i pravilima, transparentna, selektivna u odnosu na sektor i tip primaoca (medija), a ne u odnosu na vlasničku strukturu i uređivačku politiku, sa jasnim i striktnim procedurama i mehanizmima kontrole, umesto nedorečenosti u propisima, mogla bi da doprinese uspostavljanju i zaštiti konkurencije na medijskoj sceni. Uz fer i poznata pravila, lokalni mediji mogli bi da se posvete svojoj primarnoj misiji da objektivno i pravovremeno informišu građane o temama važnim za svakodnevni život, da ponude više istraživačkih priča i drugih kvalitetnijih medijskih sadržaja i tako obezbede pluralizam ideja i mišljenja.

5. Istraživanje stavova predstavnika organizacija civilnog društva o stanju na medijskoj sceni u Kragujevcu

7.1. Metodologija istraživanja

Ispitivanje stavova predstavnika organizacija civilnog društva o situaciji na lokalnoj medijskoj sceni obavljeno je kombinovanjem istraživanja kroz grupni intervju, odnosno razgovor kompetentnih sagovornika u okviru fokus grupe i online anketu.

U fokus grupi je o informisanju u lokalnoj zajednici, zadovoljstvu kvalitetom izveštavanja i spremnosti organizacija civilnog društva da se uključe u inicijative za unapređenje stanja na medijskoj sceni diskutovalo petoro učesnika, predstavnika udruženja građana (4) i neformalnih građanskih grupa (1). U online anketi, koja je sadržala identična pitanja/ teme, odgovore je dalo 14 ispitanika.

Iako je prvobitno bilo planirano da se civilno društvo u aktivnosti na projektu “Fer igra: konkurencijom do kvalitetnije medijske ponude” uključi kroz konsultovanje u okviru fokus grupe, udruženje Res Publika je prepoznajući važnost teme i potrebu za participacijom što šireg kruga

organizacija, odlučila da kreira i online upitnik. Poziv za učešće upućen je udruženjima koja su formalno registrovana, kao i neformalnim grupama koje su svojim angažmanom pokazale da imaju određeni uticaj u zajednici. Istraživanjem su obuhvaćene organizacije sa više i manje iskustva, iz različitih oblasti društvenog života, od kojih je većina imala iskustvo sa projektnim (su)finansiranjem aktivnosti.

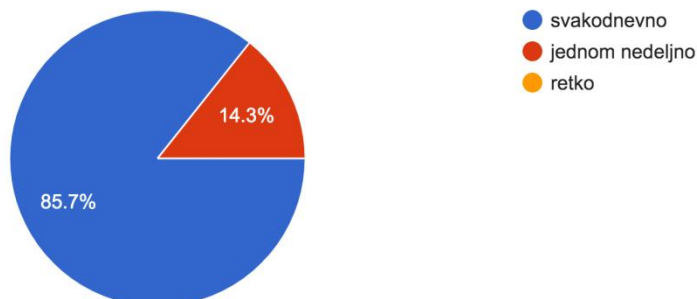
S obzirom na to da su postavljena pitanja bila ista, prikaz rezultata istraživanja će biti objedinjen za celo istraživanje.

7.2. Rezultati istraživanja

Kao građani posvećeni zaštiti javnog interesa u različitim oblastima, aktivisti kragujevačkih organizacija civilnog društva koji su učestvovali u istraživanju, nastoje da budu dobro obavešteni o dešavanjima u Kragujevcu. Većina ispitanika, odnosno više od 85%, se svakodnevno informiše preko lokalnih medija.

Koliko često se informišete preko lokalnih medija?

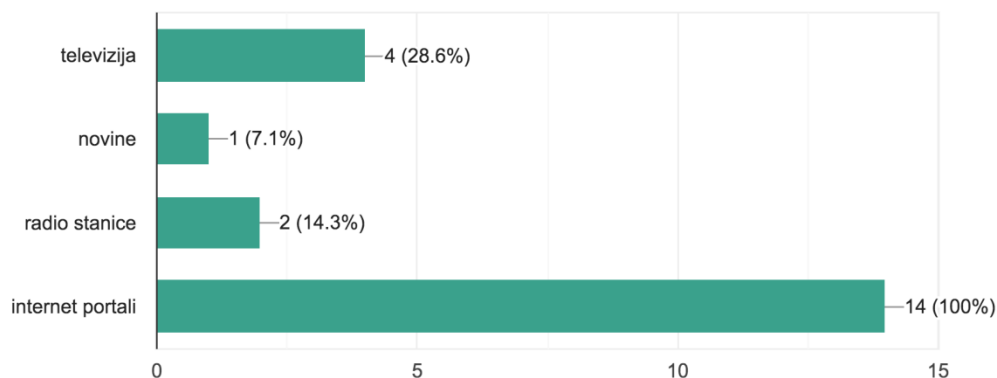
14 responses

Informisanje preko internet portala je zbog brzine, pristupačnosti, dsitribucije sadržaja preko društvenih mreža i većeg broja izvora, najpopularnije među predstavnicima civilnog društva. Deo ispitanika prati i televizijski program, a nešto manje njih informiše se putem štampe i radija.

Preko kojih lokalnih medija se obično informišete?

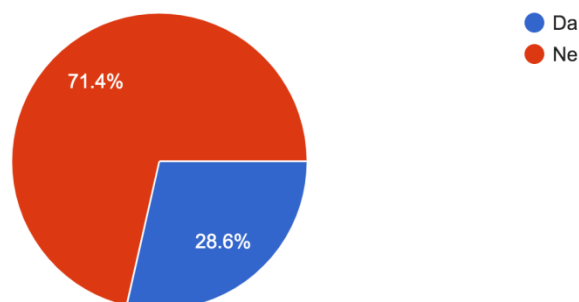
14 responses

Više od 85 odsto ispitanika nije zadovoljno kvalitetom informisanja u Kragujevcu, a nešto više od 70 procenata njih smatra da lokalni mediji ne izveštavaju na pravi način o temama kojima se njihova organizacija bavi.

Da li smatrate da lokalni mediji na adekvatan način izveštavaju o temama kojima se bavi vaša organizacija?

14 responses

Predstavnici civilnog društva saglasni su da mediji koji izveštavaju o temama od javnog interesa za lokalnu zajednicu treba da dobijaju budžetski novac, ali se stavovi o načinu obezbeđivanja pravične raspodele razlikuju. Deo ispitanika smatra da je potrebno pravičnost i efikasnost obezbediti boljim propisima, nekolicina predlaže ta to budu javni konkursi sa stručnim i nepristrasnim komisijama (npr. iz drugih gradova) i obaveznom evaluacijom, povećanjem transparentnosti odlučivanja komisija, kao

i kvalitetnijom javnom raspravom i aktivnim uključivanjem građana u proces donošenja odluka.

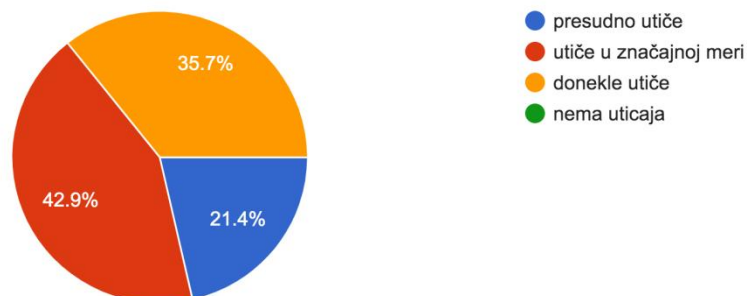
Neki primećuju i da “kod svih konkursa grada imamo problem netransparentnosti donošenja odluka pri izboru projekata”. Ima i onih koji ocenjuju da bi kao kriterijum raspodele sredstava medijima trebalo uzeti u obzir i iskustvo medija, pouzdanost i profesionalnost, kao i poverenje odnosno ugled kod građana.

Učesnici istraživanja prepoznaju da lokalnim medijima nedostaje novac, ali i ljudski resursi. U lokalnim glasilima, prema oceni predstavnika civilnog društva, nedostaju i raznovrsniji sadržaji, autentičan način izveštavanja, veća posvećenost edukativnim i kulturnim dešavanjima, omladini, kao i “bolja promocija sadržaja, bolje uređene stranice na društvenim mrežama, savremenije teme i bolja komunikacija sa građanima”.

Zanimljivo je i to da tek oko 20 odsto ispitanika prepoznaje uticaj medija na demokratske procese u društvu kao presudan, dok ostali smatraju da lokalni mediji donekle ili u značajnoj meri utiču na demokratiju.

U kojoj meri lokalno informisanje utiče na demokratske procese u društvu?

14 responses

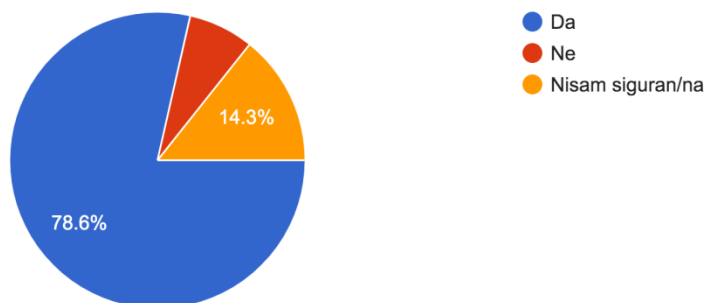

Ispitanici veruju da bi civilni sektor mogao da doprinese unapređenju medijske situacije u Kragujevcu. Neki to vide kao svoju obavezu, a većina njih (80%) izjasnila se da je spremna da podrži inicijative za poboljšanja kvaliteta javnog informisanja. Kao načine da doprinesu poboljšanju medijske slike grada, udruženja predlažu intenzivniju saradnju organizacija i medija, akcije javnog zagovaranja, prikupljanje donacija, spremni su da budu izvor informacija, pomognu promociju i distribuciju sadržaja i sl. Pojedini ispitanici smatraju da “civilni sektor može u značajnoj meri da doprinese unapređenju sistema javnog informisanja u gradu Kragujevcu, pre svega kao “nepresušni izvor informacija od esencijalnog značaja za pojedinca i lokalnu samoupravu”, a ima i onih koji konstatuju da “NVO sektor, pre svega, treba da bude korektivni faktor koji vrši pritisak na donosiocе odluka da poštuju zakon i informišu građane na pravi način”. Nažalost, primetan je gubitak volje i vere da uopšte bilo kakva borba ima smisla. Ima i učesnika istraživanja koji smatraju da bi se konkurentnost na medijskoj sceni mogla unaprediti finansiranjem organizacija civilnog društva koje

se bave javnim informisanjem jer se tako “stiču uslovi za njihovo angažovanje u sistemu javnog informisanja, a konkurentnošću na tržištu doprinosi se kvalitetu i unapređenju sistema javnog informisanja u Kragujevcu.”.

Da li biste bili spremni da se uključite u inicijative za poboljšanja kvaliteta javnog informisanja u Kragujevcu?

14 responses

7.3. Zaključci

Civilni sektor u velikoj meri prepoznaje potrebu za saradnjom sa medijima i adekvatnim informisanjem javnosti o pojedinačnim aktivnostima civilnog društva. Predstavници udruženja jasno identifikuju ključne probleme u funkcionisanju medija, ali ne prepoznaju u dovoljnoj meri njihovu ulogu u lokalnoj demokratiji i društvenim promenama.

Teme nedostatka transparentnosti i obezbeđivanja pravičnosti raspodele budžetskih sredstava zajedničke su medijima i organizacijama civilnog društva, i zbog toga mogu predstavljati polazište za potencijalnu saradnju i zajedničke inicijative.

Ohrabruje činjenica da postoje akteri među formalnim i neformalnim organizacijama civilnog društva koji su spremni da podrže lokalne medije i sarađuju sa njima, kao i da odgovore na poziv za akcije doprinose unapređenju lokalnog javnog informisanja.

6. Preporuke

Imajući u vidu analizu propisa, praksu dodele državne pomoći, kao i stavove predstavnika lokalnih medija i organizacija civilnog društva udruženje Res Publica predlaže sledeće:

- Potrebno je pokrenuti lokalne aktere na zajednički rad na insistiranju na doslednoj primeni postojećih propisa i kreiranju predloga za izmenu regulative kako bi se obezbedila jednaka dostupnost javnim fondovima, pravičnost u raspodeli, kontrola korišćenja i preispitivanje svrsishodnosti postojeće prakse finansiranja iz javnih izvora.
- Potrebno je javnost i zainteresovane aktere informisati i edukovati o konceptu dodele državne pomoći medijima, važnosti zaštite konkurencije i medijskog pluralizma, kao i dobrobiti koje građani imaju od reformi propisa i napretka u EU integracijama u ovoj oblasti.
- Potrebno je raditi na uključivanju građana u definisanje tema od javnog interesa u zajednici, kao i na participaciji građana/ civilnog društva u kreiranju medijskih sadržaja.
- Potrebno je pokrenuti zagovaračku akciju lokalnih medija i civilnog društva za uspostavljanje mehanizama građanskog nadzora rada konkursnih komisija.

Potrebno je uvođenje mehanizama za obaveznu evaluaciju projekata finansiranih budžetskim sredstvima